DOMSTOLENS KENDELSE (Femte Afdeling)

11. februar 2004 *

I sag C-180/03 P,

Benito Latino, forhenværende tjenestemand ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, Sérignac-Peboudou (Frankrig), ved avocats J.R. Iturriagagoitia Bassas og K. Delvolvé,

appellant,

angående appel af dom afsagt den 26. februar 2003 af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (Første Afdeling) i sag T-145/01, Latino mod Kommissionen, Sml. IA, s. 59 og Sml. II, s. 357, hvori der er nedlagt påstand om ophævelse af denne dom,

den anden part i appelsagen:

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved J. Currall, som befuldmægtiget, bistået af avocat J.-L. Fagnart,

* Processprog: fransk.

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C. Gulmann, og dommerne S. von Bahr og R. Silva de Lapuerta (refererende dommer),

generaladvokat: M. Maduro
justitssekretær: R. Grass,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Kendelse

1 Ved appelskrift indleveret til Domstolens Justitskontor den 25. april 2003 har Benito Latino i henhold til artikel 56 i Domstolens statut iværksat appel af dom afsagt den 26. februar 2003 af Retten i Første Instans i sag T-145/01, Latino med Kommissionen (Sml. IA, s. 59 og Sml. II, s. 357, herefter »den appellerede dom«), hvorved Retten dels annullerede Kommissionen for De Europæiske Fællesskabers afgørelse af 10. august 2000 om afslag på Benito Latinos anmodning om at anerkende, at hans athroselidelser havde erhvervsmæssig oprindelse (herefter »den omtvistede afgørelse«), dog kun i det omfang appellanten blev pålagt at afholde honorarer og andre udgifter til den af ham udpegede læge til lægeudvalget, samt at afholde halvdelen af de til den tredje læge i udvalget udbetalte honorarer og andre udgifter, dels frifandt Kommissionen i øvrigt.

Retsforskrifter

2 Artikel 73, stk. 1, første afsnit, i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter »vedtægten«) bestemmer, at tjenestemanden fra tiltrædelsesdagen sikres imod risiko for erhvervssygdomme og ulykker under de betingelser, der er fastsat i henhold til en af Fællesskabernes institutioner efter fælles aftale.

3 I henhold til vedtægtens artikel 73, stk. 2, litra b) og c), er den garanterede ydelse i tilfælde af vedvarende, total invaliditet udbetaling til den pågældende af et engangsbeløb, der er lig med hans årlige grundløn multipliceret med otte, udregnet på grundlag af tjenestemandens månedsløn i de sidste 12 måneder forud for ulykken, og i tilfælde af vedvarende, delvis invaliditet består udbetalingen af en del af denne erstatning, udregnet på grundlag af den tabel, der fastsættes i den i stk. 1 nævnte ordning.

4 Ordningen om dækning af risikoen for ulykker og erhvervssygdomme for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter »dækningsordningen«) fastsætter til gennemførelse af vedtægtens artikel 73 de vilkår, i henhold til hvilke tjenestemanden dækkes mod risiko for ulykker og erhvervssygdomme.

5 Ordningens artikel 3 bestemmer:

»1. Som erhvervssygdomme anses de sygdomme, som er optaget i den europæiske liste over erhvervssygdomme bilagt henstilling af 22. maj 1990 fra Kommissionen,

samt i eventuelle tillæg hertil, for så vidt tjenestemanden under tjenesten ved De Europæiske Fællesskaber har været udsat for risiko for at pådrage sig disse sygdomme.

2. Ligeledes anses som erhvervssygdom enhver sygdom eller forværring af en bestående sygdom, som ikke findes på den i stk. 1 nævnte liste, når det er tilstrækkeligt godtgjort, at den er opstået under eller i forbindelse med tjenesten ved Fællesskaberne.«

6 Det bestemmes i artikel 17, stk. 1, første afsnit, i dækningsordningen, at den tjenestemand, der anmoder om, at denne ordning skal finde anvendelse på ham på grund af erhvervssygdom, skal udfærdige en anmeldelse til administrationen i den institution, som han tilhører, inden en rimelig frist, regnet fra sygdommens udbrud eller datoen for den første lægelige konstatering heraf.

7 Det fremgår af artikel 17, stk. 2, første afsnit, i samme dækningsordning, at administrationen iværksætter en undersøgelse med henblik på at tilvejebringe alle oplysninger om lidelsens art, hvorvidt den er af erhvervsmæssig oprindelse og omstændighederne ved dens opståen. I henhold til tredje afsnit afgiver den eller de af institutionerne udpegede læger de i dækningsordningens artikel 19 nævnte konklusioner på grundlag af undersøgelsesrapporten.

8 I henhold til dækningsordningens artikel 18 kan administrationen anmode om enhver lægeundersøgelse, som er nødvendig for anvendelse af ordningen.

9 Artikel 19 i dækningsordningen bestemmer, at afgørelsen om anerkendelse af en sygdoms erhvervsmæssige oprindelse samt fastsættelse af graden for vedvarende invaliditet træffes af ansættelsesmyndigheden i henhold til dækningsordningens artikel 21 på grundlag af de konklusioner, som er afgivet den eller af de af institutionerne udpegede læger, og, hvis tjenestemanden anmoder herom, efter høring af det i dækningsordningens artikel 23 fastsatte lægeudvalg.

10 I henhold til artikel 21, stk. 1, i dækningsordningen giver ansættelsesmyndigheden, inden den træffer afgørelse i henhold til føromtalte artikel 19, meddelelse til tjenestemanden om udkastet til nævnte afgørelse ledsaget af konklusioner, som er afgivet af den eller de af institutionerne udpegede læger. I henhold til samme artikels stk. 2 kan tjenestemanden inden for 60 dage anmode om, at det i artikel 23 fastsatte lægeudvalg afgiver udtalelse.

11 I henhold til artikel 23, stk. 1, første afsnit, i dækningsordningen består lægeudvalget af tre læger, hvoraf den første udpeges af ansættelsesmyndigheden, den anden af tjenestemanden og den tredje af disse to læger i fællesskab. I henhold til samme bestemmelses tredje afsnit anfører lægeudvalget efter arbejdets afslutning sine konklusioner i en erklæring, som tilsendes ansættelsesmyndigheden og den berørte tjenestemand.

Sagens faktiske omstændigheder

12 De faktiske omstændigheder, som ligger til grund for sagen, således som de fremgår af den appellerede dom, kan sammenfattes som følger.

13 Appellanten indtrådte i De Europæiske Fællesskabers tjeneste i 1964.

14 På grundlag af en første lægeerklæring vedrørende appellantens arthroseproblemer samt nakke- og lændesmerter udførte han fra 1990-1994 siddende arbejde og blev fritaget for tjeneste, der indebar, at han skulle bære tunge genstande.

15 Ved afgørelse af 7. juni 1994 besluttede Kommissionen i henhold vedtægtens artikel 78 at bevillige appellanten invalidepension med virkning fra den 1. juli 1994.

16 På baggrund af en ansøgning fra appellanten om anerkendelse af en sideløbende åndedrætssygdoms erhvervsmæssige oprindelse foretog Kommission en undersøgelse, hvorefter den af institutionen udpegede læge, Dalem, for så vidt angår arthroselidelserne anførte, at disse lidelser efter hans opfattelse ikke havde en erhvervsmæssig oprindelse. På baggrund af denne konstatering tillige med professor Bartschs konklusioner afslog Kommissionen i et udkast til afgørelse af 9. februar 1996 at anerkende, at de nævnte arthroselidelser havde en erhvervsmæssig oprindelse.

17 Den 7. maj 1996 indgav appellanten en ny anmodning om anerkendelse af hans arthroselidelsers erhvervsmæssige oprindelse. Uanset at Kommissionen fandt, at lidelsen allerede var blevet undersøgt i forbindelse med ovennævnte undersøgelse, imødekom Kommissionen denne anmodning, som navnlig havde til formål at opnå, at lægeudvalget behandlede skaderne på lungerne og arthroselidelserne hver for sig.

18 Det således udpegede nye lægeudvalg fastslog, at appellanten led af en »degenerativ arthroselidelse«, men »at det ikke var tilstrækkeligt bevist, at denne

lidelse havde sin oprindelse i udøvelsen af eller havde forbindelse med udøvelsen af tjeneste ved Fællesskaberne«. På baggrund heraf bekræftede Kommissionen ved skrivelse af 25. november 1998 sin afgørelse af 9. februar 1996, idet den afviste, at appellantens arthroselidelser havde erhvervsmæssig oprindelse.

19 Den 15. januar 1999 indgav appellanten en klage over Kommissionens afgørelse. Efterfølgende, den 29. marts, efter et møde i den »Mellemtjenstlige Arbejdsgruppe« under Kommissionen, fremlagde Arbejdsgruppen en sammenfattende rapport.

20 Kommissionen gav appellanten medhold i klagen og rettede på ny henvendelse til lægeudvalget med henblik på udarbejdelse af en supplerende og mere detaljeret rapport — særligt for så vidt angår spørgsmålet, om appellantens erhvervsudøvelse havde bidraget til, at hans arthroselidelse var brudt ud, havde udviklet sig, var blevet forværret eller fremskyndet.

21 I sin udtalelse af 18. april 2000 konkluderede lægeudvalget:

»Ud fra den på nuværende tidspunkt foreliggende lægelige viden kan det ikke antages at være godtgjort, at appellantens kombinerede ledsmerter skyldes eller har forbindelse med udøvelsen af tjeneste ved Fællesskaberne. Det findes heller ikke bevist, at udøvelsen af denne tjeneste har medvirket til, at den degenerative lidelse, som anført af Benito Latino, var brudt ud og/eller havde udviklet sig, var blevet forværret eller fremskyndet. Hensynet til objektivitet pålægger lægeudvalget at udtale, at selv om den degenerative lidelses erhvervsmæssige påvirkning ikke kan godtgøres, kan den heller ikke udelukkes. Udvalget skal dog bemærke, at det forelagte spørgsmål ikke drejer sig om, hvorvidt påvirkningen er mulig, men om den er bevist.«

22 Ved skrivelse af 10. august 2000 meddelte Kommissionen appellanten lægeudvalgets konklusioner og bekræftede sit udkast til afgørelse af 9. februar 1996, som er den omtvistede afgørelse. Den 10. november 2000 indgav appellanten en klage over denne afgørelse. Klagen blev ikke udtrykkeligt afvist.

23 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 20. juni 2001 anlagde Benito Latino sag til prøvelse af den omtvistede afgørelse.

Den omtvistede afgørelse

24 Til støtte for søgsmålet ved Retten påberåbte sagsøgeren sig for det første, at vedtægtens artikel 73 måtte være tilsidesat, idet lægeudvalgets konklusioner var uforståelige og inkonsekvente. Det gjordes for det andet gældende, at der var sket en tilsidesættelse af vedtægtens artikel 73, af artikel 3, stk. 2, i dækningsordningen, omsorgspligten og proportionalitetsprincippet i forbindelse med udvalgets udtalelse om, at det er umuligt at føre videnskabeligt bevis for den erhvervsmæssige oprindelse af arthroselidelsen. For det tredje gjorde Benito Latino gældende, at Kommissionen har tilsidesat proceduren i artikel 21 i dækningsordningen.

25 Retten annullerede ved den appellerede dom den omtvistede afgørelse, for så vidt den pålægger Benito Latino at afholde honorarer og andre udgifter til den af ham

udpegede læge til lægeudvalget samt at afholde halvdelen af de til den tredje læge udbetalte honorarer og andre udgifter; i øvrigt frifandtes Kommissionen.

26 I forbindelse med sagsøgerens første anbringende vedrørende tilsidesættelsen af vedtægtens artikel 73 i forbindelse med lægeudvalgets angiveligt uforståelige og inkonsekvente konklusioner forkastede Retten i det væsentlige, i præmis 47-67 i den appellerede dom, dette anbringende, idet den fandt lægeudvalgets efterfølgende udtalelser forskriftmæssige, bl.a. under hensyntagen til den samlede ekspertise såvel som de lægeerklæringer vedrørende sagsøgeren, der ligger til grund for udtalelserne samt til vanskeligheden i at godtgøre sygdommens oprindelse, da der foreligger en »multifaktoriel« sygdom.

27 Om sagsøgerens andet anbringende vedrørende tilsidesættelsen af vedtægtens artikel 73 og artikel 3, stk. 2, i dækningsordningen samt tilsidesættelse af omsorgspligten og proportionalitetsprincippet i forbindelse med lægeudvalgets udtalelse om, at det er umuligt at føre videnskabeligt bevis for den erhvervsmæssige oprindelse af arthroselidelserne, fastslog Retten, i den appellerede doms præmis 82-90, at sagsøgeren ikke havde opfyldt beviskravet ifølge princippet om, at det påhviler tjenestemanden at føre det fornødne bevis for sin lidelses erhvervsmæssige oprindelse.

28 Sagsøgerens tredje anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 21 i dækningsordningen blev ligeledes forkastet som ugrundet, idet Retten fandt, at der under sagens behandling for Kommissionen allerede i udkastet til afgørelsen af 9. februar 1996 blev henvist til arthroselidelser, og at Kommissionen uden at tilsidesætte denne bestemmelse derfor retmæssigt kunne undlade at fremlægge et nyt udkast i forbindelse med sagsøgerens fornyede anmodning af 7. maj 1996.

Appellen

29 I appelskriftet har Benito Latino nedlagt følgende påstande:

— Principalt antages sagen til realitetsbehandling, der gives appellanten medhold, og punkt 2 i den appellerede doms konklusion ophæves.

— Subsidiært annulleres den omtvistede afgørelse.

— Under alle omstændigheder træffes der afgørelse om sagens omkostninger i overensstemmelse med de gældende regler i procesreglementet.

30 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Appellen afvises, eller det fastslås i det mindste, at den er ugrundet.

— I medfør af procesreglementets artikel 122 træffes der bestemmelse om, at appellanten betaler samtlige sagens omkostninger.

Anbringender til støtte for appellen

31 Til støtte for appellen har Benito Latino fremført to anbringender vedrørende henholdsvis Rettens undladte anvendelse af det almindelige retsprincip, at domstolene i tvivlstilfælde stedse skal vælge den gunstigste fortolkning, og Rettens manglende hensyntagen til grænserne for lægeudvalgets beføjelser.

32 Med det første anbringende gør Benito Latino gældende, at Retten undlod at undersøge, om det ovennævnte almindelige retsprincip om den gunstigste fortolkning kunne finde anvendelse i den foreliggende sag. Benito Latino fortolker dette princip, der er en del af kejser Justinians lovbog, således, at den mest fordelagtige løsning foretrækkes i tvivlstilfælde, og han nævner i den forbindelse diverse eksempler, især fra strafferetten, hvor princippet kan finde anvendelse; princippet må tillige antages at indgå i den moderne retskultur. Anvendelse af dette almindelige retsprincip må føre til en udvidende fortolkning af visse bestemmelser i den afledte fællesskabsret, herunder særligt artikel 3, stk. 2, i dækningsordningen.

33 Med det andet anbringende har Benito Latino gjort gældende, at Retten i den appellerede dom også undlod at tage stilling til en formentlig manglende hensyntagen til grænserne for lægeudvalgets beføjelser.

34 Dette andet anbringende falder i to led. For det første gør Benito Latino gældende, at lægeudvalget i forbindelse med sin første udtalelse af 25. marts 1998 havde udtømt sin kompetence, og for det andet anfægter han upartiskheden hos visse af lægeudvalgets medlemmer.

Domstolens bemærkninger

35 Indledningsvis påpeges, at det fremgår af artikel 119 i Domstolens procesreglement, at såfremt det er åbenbart, at en appel helt eller delvis skal afvises eller forkastes, kan Domstolen når som helst ved begrundet kendelse beslutte at afvise eller forkaste appellen.

Det første anbringende

36 Til støtte for sit anbringende har appellanten anført, at den appellerede dom har tilsidesat det nævnte almindelige retsprincip om den gunstigste fortolkning, hvilket indebærer, at han bør få medhold i sine klagepunkter i tilfælde af tvivl med hensyn til hans sygdoms erhvervsmæssige oprindelse.

37 En så vid fortolkning af ovennævnte princip kan under ingen omstændigheder tiltrædes.

38 For det første er en sådan fortolkning i strid med selve ordlyden af artikel 3, stk. 2, i dækningsordningen. Denne bestemmelse har nemlig karakter af positiv ret og har som sådan forrang for det af appellanten påberåbte princip, og den fastsætter tillige en præcis grænse for anerkendelse af sygdommens erhvervsmæssige oprindelse, da det kræves, at når der er tale om andre sygdomme end dem, der

er nævnt i listen som bilag til Kommissionens henstilling 90/326/EØF af 22. maj 1990 om vedtagelse af en europæisk liste over erhvervssygdomme (EFT L 160, s. 39), er en sådan anerkendelse af sygdommens oprindelse betinget af, at det er »tilstrækkeligt bevist, at denne lidelse har sin oprindelse i udøvelsen af eller har forbindelse med udøvelsen af tjeneste ved Fællesskaberne«. Den omhandlede bestemmelse er til hinder for den vide fortolkning, som appellanten forfægter, eftersom det er fællesskabslovgiver selv, der begrænser rækkevidden af formodningen til fordel for den berørte tjenestemand. I henhold til ordningen påhviler det tjenestemanden at godtgøre, at der er årsagssammenhæng mellem udøvelsen af hans erhverv og sygdommen. Den vide fortolkning, som appellanten forfægter, ville betyde, at den bevisbyrde, der i princippet påhviler den, som anmoder om dækning i medfør af den omtalte ordning, blev vendt om.

39 For det andet må det påpeges, at formålet med artikel 3, stk. 2, i dækningsordningen er at supplere samme bestemmelses stk. 1. Sidstnævnte stykke indeholder en formodning til fordel for tjenestemanden, for så vidt angår visse sygdomme, som er optaget i den europæiske liste over erhvervssygdomme, der findes som bilag til henstilling 90/326. Listen fastsætter således en første begrænsning med hensyn til anvendelsen af det af appellanten påberåbte princip og med hensyn til en hævdet vid fortolkning af begrebet erhvervssygdom. Såfremt en sygdom ikke er opført på denne liste, forudsætter en anerkendelse af, at sygdommen har erhvervsmæssig oprindelse, bevis for årsagssammenhæng mellem udøvelsen af tjenesten og sygdommen, og den kompetente administrative myndighed er ikke pligtig at anerkende en sådan sygdom som erhvervssygdom, blot fordi der er tvivl om dens opståen.

40 Det er herefter åbenbart, at det første anbringende må forkastes.

Det andet anbringende

41 Med hensyn til det andet anbringende bemærkes det, at artikel 118 i Domstolens procesreglement, sammenholdt med artikel 42, stk. 2, første afsnit, indeholder et forbud mod fremsættelse af nye anbringender, medmindre de støttes på retlige eller faktiske omstændigheder, som er kommet frem under retsforhandlingerne (kendelse af 28.6.2001, sag C-352/99 P, Eridania m.fl., Sml. I, s. 5037, præmis 52).

42 Det fremgår af Domstolens faste praksis, at den under en appel kun har kompetence til at tage stilling til Rettens bedømmelse af de anbringender, der er blevet behandlet for den (kendelsen i sagen Eridania m.fl. mod Rådet, præmis 53, og dom af 5.6.2003, sag C-121/01 P, O'Hannrachain mod Parlamentet, Sml. I, s. 5539).

43 De to led af det andet anbringende, som appellanten har fremført til støtte for appellen, må således betragtes som nye anbringender, der for første gang fremsættes for Domstolen. Det er nemlig ubestridt, at appellanten ikke for Retten gjorde gældende, at lægeudvalget efter sin første udtalelse af 25. november 1998 havde udtømt sin kompetence, og heller ikke, at udvalget var en »ret«, der ikke opfyldte den nødvendige betingelse om upartiskhed, der gælder for enhver retsinstans.

44 Det følger heraf, at dette anbringende, der ikke var fremført i stævningen indleveret til Retten, er et nyt anbringende, som fremsættes for første gang for Domstolen, og som derfor skal afvises fra påkendelse.

45 Ifølge procesreglementets artikel 119 skal appellen således åbenbart forkastes for så vidt angår det første anbringende og åbenbart afvises for så vidt angår det andet anbringende.

Sagens omkostninger

46 I medfør af procesreglementets artikel 69, stk. 2, der i medfør af artikel 118 finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at appellanten tilpligtes at betale sagens omkostninger, og da appellanten har tabt sagen, pålægges det denne at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

bestemmer

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

1) **Appellen forkastes henholdsvis afvises.**

2) **Benito Latino betaler sagens omkostninger.**

Således bestemt i Luxembourg den 11. februar 2004.

R. Grass

Justitssekretær

C. Gulmann

Formand for Femte Afdeling